In en Om

het Humanistisch Verbond

Mededelingen voor de leden / no. 4

Een nieuwe periode

We beginnen als het ware aan een nieuwe periode in ons bestaan, heeft mr. dr. Roethof gezegd, toen hij op 15 april in de bijzonder mooie zaal van „Odeon" te Zwolle het 14e congres van het Verbond opende. Daar was een allerplezierigste ontvangst in het raadhuis aan voorafgegaan, waarbij de gasten door de burgemeester werden toegesproken op een manier, die er geen twijfel over liet bestaan, dat deze magistraat het georganiseerde humanisme als een zeer belangrijke beweging beschouwde.

Het is gebruikelijk, dat we in dit blad van het congres een verslag geven. Het leek ons echter aardiger, hiervoor een afgevaardigde van één der gemeenschappen aan het woord te laten, omdat de kijk vanuit de zaal anders is dan vanaf het podium. Daarom volgt hier de beschouwing, die wij in het blad van onze Haarlemse gemeenschap aantroffen, waarbij we dan nog willen aantekenen, dat alle toespraken op de band zijn opgenomen, zodat t.z.t. de gemeenschappen hiervan gebruik kunnen maken, om ze op een huiskamerbijeenkomst de leden te laten horen en er eens over te praten.

Congres te Zwolle

Zaterdag

„Bijzonder veel aandacht is de beide laatste jaren in beslag genomen door consolidatie en uitbreiding van de humanistische geestelijke verzorging", aldus ondervoorzitter Roethof. Hij kon niet in elk opzicht optimistisch zijn, over de wijze waarop men de buitenkerkelijken tegemoet treedt. Juist in de sector van de geestelijke verzorging komt het probleem van discriminatie telkens weer om de hoek kijken: bij de radio, in de IJsselmeerkampen, in de ziekenhuizen, via een moeilijke procedure in de gevangenissen en niet te vergeten ten aanzien van de geestelijke verzorging bij de krijgsmacht.

Hoewel de regering bereid is gebleken tot een niet onaanzienlijke subsidieverbetering voor het vormingscentrum van het Humanistisch Thuisfront acht Roethof de situatie moeilijk, zolang de minister van defensie blijft weigeren humanistische geestelijke verzorgers toegang te verlenen tot de drie onderdelen van de krijgsmacht.

In zijn inleiding tot het jaarverslag noemde *Van Praag* het humanisme een uitdaging voor de kerk. Evenzeer geldt echter het omgekeerde, als men niet spreekt over de kerk in zijn verstarde, conventionele vormen, maar als bron van echte bezieling voor miljoenen en vormgeving voor een wereldomvattende, praktische verantwoordelijkheid. Van Praag releveerde in dit verband het feit van een „ongekende" ontmoeting tussen godsdienst en humanisme overal ter wereld. Onze voorzitter wekte op tot organisatorische versterking van de internationale humanistische samenwerking. Om dit te bereiken onderstreepte hij de noodzaak tot versteviging van de nationale en lokale humanistische gemeenschappen, waartoe ieder zich persoonlijk dient in te spannen.

Niet door kleinzieligheid, door rancune of betweterij, maar uitsluitend als veelzijdige werkgemeenschap kunnen wij, aldus Van Praag, de ons opgelegde taak volbrengen.

Zondag

Op de bijeenkomst van zondagochtend werkten prof. mr. A. D. Belinfante, drs. D. de Vries en mevrouw mr. H. Singer-Dekker taak en toekomst van het humanisme nader uit.

Prof. Belinfante legde daarbij de nadruk op de autonomie van de menselijke persoonlijkheid. Volwassen worden brengt onvermijdelijk een zekere eenzaamheid met zich mee. Niet zonder reden ruilen velen de veilige beslotenheid van het ouderlijk huis later voor het leerstellig gezag van een of andere zuil. De humanist ontwijkt dit probleem niet en hij weet dat het de mens zelf is, die moet beslissen over goed en kwaad.

Gelukkig betekent dit geenszins, aldus prof. Belinfante, dat wij slechts de kans hebben op ons zelf terug te vallen. Het Humanistisch verbond heeft hier de taak de mens te leren volwassen te zijn zonder de hulp van de vader- en moedersymbolen.

Drs. de Vries besprak de gewenste verdieping van het organisatorisch leven en *mevrouw Singer* de toenemende „vernummering" in een weleens wat zelfgenoegzame welvaartsstaat. Hoewel in de politiek de strijd is gestreden om een behoorlijke rechtsbescherming en hoewel de economie een wassende stroom van gebruiksgoederen over de maatschappij uitstort, blijken de intermenselijke communicatiemogelijkheden bij herhaling te verstoppen. Dan ontstaan kortsluitingen tussen leiders en geleiden en wordt de individuele persoonlijkheid in zijn diepste menselijkheid aangetast. In het organisatorisch verband van het humanisme zag mevrouw Singer de plaats om 'n begin te maken met 'n nieuwe menselijke benadering, zij het dat dit geenszins een eenvoudig probleem is, waarbij men de moed moet hebben het met zijn medemensen te „wagen".

De huishoudelijke punten

De jaarverslagen werden goedgekeurd, na een debat, waarin *Schenk* (Den Haag) kritiek geleverd had op ons wetenschappelijk blad „Rekenschap". Spreker vond, dat te weinig aandacht besteed werd aan de achtergronden van het moderne humanisme en te veel artikelen op litterair gebied werden opgenomen.

De financiële positie van het Verbond is nog steeds een grote zorg voor het hoofdbestuur. Een tegenvaller was de daling van het aantal abonnees op Mens en Wereld. De regelmatige inkomsten kunnen verhoogd worden door een juistere toepassing van de contributieschaal. *Meppel* stelde voor, dit najaar een actie te starten om de contributiebijdragen te vergroten. Het Steunfonds Practisch Humanisme heeft in 1960 de kosten van de geestelijke verzorging bijna volledig kunnen opvangen. Onder geestdriftige bijval kon *Pols*, secretaris-penningmeester van het Steunfonds, mededelen, dat hij voor 1961 al een bedrag van *f* 36.000,– (60 % van het benodigde) voor de geestelijke verzorging namens het Fonds kon toezeggen.

Mevrouw v. d. Molen lichtte uitvoerig het Haarlemse voorstel, om in de jaren dat geen congres plaatsvindt uitgebreide topkaderconferenties te organiseren, toe. Zij wees er op, dat bij de huidige opzet te weinig contact bestaat tussen hoofd- en gemeenschapsbestuur. Namens het hoofdbestuur deelde *Polet*, organisatiesecretaris, mede, dat zijns inziens de T.K.C. niet het juiste orgaan was voor dit zo noodzakelijke contact. Het hoofdbestuur is echter voornemens spoedig te beginnen met regionale conferenties met de gemeenschapsbesturen. Na deze toezegging trok Haarlem haar voorstel in.

Op een vraag van *Waasdorp* deelde *Bijleveld* (H.B.) mede, dat men voornemens is gedurende de zomermaanden „de Ark", zo te exploiteren dat dit tehuis geen financiële zorg meer behoeft te betekenen.

Een jong en opstandig congres

Wil men dit door de Gemeenschap Zwolle uitstekend georganiseerde congres omschrijven, dan kan men zeggen dat het jong en opstandig was. Jong, omdat hier bleek, dat het nu vijftien jarige Verbond, een tweede generatie er bij gekregen heeft. Opvallend was het aantal jongere afgevaardigden, terwijl ook het Hoofdbestuur onder meer met twee jongere leden, Drs. de Vries en E. T. Hoven, werd uitgebreid. Opstandig, omdat vele malen de vergadering meende staande bijval of dankbaarheid te moeten betuigen. Op zondagmorgen kregen onder meer de beide Zwolse musici Jan Renssen en Kees van Dalen een ovatie na hun muziek, terwijl zondagmiddag „staande" afscheid genomen werd van twee oudere hoofdbestuursleden, Dr. Prins en Coenders.

In dit korte verslag kan uiteraard niet alles vermeld worden over dit wel zeer geslaagde 14e congres van ons Verbond.

Zomerkampen HJB

De Humanistische Jeugdbeweging organiseert dit jaar een tweetal zomerkampen. Deze kampen zijn bedoeld voor jongens en meisjes van 15 tot 23 jaar.

Kamp A: zeilkamp van 15-22 juli.
Dit kamp wordt gehouden in het Friese plaatsje Langweer. Verblijf in een kamphuis, kosten *f* 40,–.

Kamp B: zeekamp van 19-26 augustus.
In Callantsoog wordt in tenten gekampeerd, 10 minuten vanaf de zee. Kosten *f* 27,50.

Men kan nadere inlichtingen krijgen en zich opgeven bij A. Coert, Anreperstraat 113a te Assen.

Overeenkomst en verschil

In „Het vrije woord", tijdschrift van onze Belgische vrienden schreef de voorzitter Dr. Karel Cuypers een artikel ter gelegenheid van het 15-jarig bestaan van ons Verbond. Het leek ons interessant genoeg om het hieronder in zijn geheel af te drukken.

Het Nederlands Humanistisch Verbond is onmiskenbaar de grote broer van het Vlaamse. Immers wij behoren beiden tot dezelfde internationale familie, de Internationale Humanistische en Ethische Unie, en – vergeten wij niet, – de „grote broer" telt een 15.000 leden. De eenheid van taal is voor ons beiden een machtige steun. Sprekers gaan dikwijls in beide richtingen de staatsgrens over.

Het schijnt weinig zin te hebben over onze gemeenschappelijke ideëen te praten. Het is toch vanzelfsprekend dat wij in grote trekken het roerend eens zijn. Daarom word ik als het ware door de omstandigheden gedwongen hier te handelen over het verschil in aanpak. En het komt mij voor dat ook de Nederlanders daarin het meest belang stellen.

Er is inderdaad een zeker verschil in actie. Laten wij de toestand schilderen en laten wij de redenen opsporen. Maar mag ik vooraf vragen deze uiteenzetting als strikt persoonlijk te beschouwen en in genen dele gebonden aan een „officiële" mening van ons Verbond? In grote trekken is de politieke toestand in België aldus: twee grote partijen, waarvan één katholiek en kerkelijk, een ander socialist en onkerkelijk – hoe men het ook draaie of kere! Blijven nog de liberalen, die voor de meerderheid onkerkelijk zijn. Er loopt bijgevolg een scherpe politieke scheidingslijn over kerkelijkheid en onkerkelijkheid (zelfs over klerikalisme en anti-klerikalisme) al vertonen zich tekenen dat zulks in de toekomst niet zó zal blijven, – maar laten wij het huidige nemen. De scheiding geloof-ongeloof brengt mee dat een aanzienlijk deel van het „praktisch humanisme" door politieke groeperingen, door vakverenigingen of door ziekenkassen verricht wordt en het vaak niet gewenst is daarnaast een parallelle humanistische actie te beginnen zoals in Nederland wel het geval is. Vrijzinnigen zijn in België altijd ongelovig omdat er praktisch gesproken geen protestantisme bestaat. Ons voornaamste doel wordt daardoor: de „vrijzinnigen" moeten voortdurend herinnerd worden aan het feit dat zij tweederangsburgers zijn, die wel financieel langs staatskanalen de materiële belangen van de kerkelijke instellingen steunen, doch die haast nooit in een milieu met eigen levensbeschouwing terecht komen als er morele hulp bij te pas komt. Wij denken aan de ziekenhuizen, aan het leger, aan de gevangenissen, aan de wederopvoedingsgestichten en aan nog zoveel instellingen, ja, zelfs aan de openbare scholen, waar de katholiek wel recht krijgt (en dikbetaald) op eigen onderwijs, maar waar de humanist moet tevreden blijven met een „neutrale" opvoeding, die in vele gevallen katholiek getint is! Wel bezitten wij een „ongelovige" universiteit te Brussel, die nu steeds meer en meer Nederlandstalige afdelingen krijgt: daar heerst uitgesproken een vrijzinnige wereld- en levensbeschouwing, gesteund op het vrije onderzoek. Wij koesteren veel hoop in de uitstraling van deze Vlaamse afdelingen.

De Nederlander geeft zich vaak geen duidelijk beeld van onze toestanden. Wij discussiëren niet over geloofszaken: ofwel is men katholiek en volgt men de voorschriften van de kerk, ofwel is men het niet en voelt men zich bevrijd, losgemaakt, „anders". De vrijzinnige wenst geen vervanging van „waarden" of „toestanden" die hij door het opgeven van het geloof zou verloren zijn. Hij houdt niet van zondagbijeenkomsten zoals Angelsaksische humanisten. Hij voelt zich enigszins onbehaaglijk als hij over geloof of over „bezinning" hoort praten, wat ook de Nederlander veel doet. *Onze* humanist meent zich verder dan dat. Voor hem is het humanisme nooit een *zuil*, omdat het nooit in *gelijk welke gedaante*, die hij zich voorstelt, aan „geloof" kan doen denken. Het gebruik van het woord *religie*, zo gewoon in de terminologie van de Angelsaksers en zelfs van de Duitsers, is al genoeg om de meesten van ons volkomen af te schrikken. Het klinkt in vele oren verwant aan obscurantisme. Let wel, ik stel vast, ik keur noch goed, noch af.

Men vergete niet dat wij sterk beïnvloed geweest zijn en nog worden door het Franse rationalisme en de Franse clarté. Wij staan zelfs in zeker mate wantrouwig tegen elk irrationalisme bij sommige vrijzinnigen, dat wij dikwijls als oprecht, snobistisch of reactionair aanzien.

Dat alles geeft beslist een eigen kleur aan ons humanisme. In feite interesseren de discussies over geloof en ongeloof, over klerikalisme en anti-klerikalisme ons niet meer, omdat wij de pretentie hebben dat stadium voorbij gestreefd te hebben. Wij vrezen thans veel meer de nieuwere sociale verschijnselen die de persoonlijkheid van de mens ernstig bedreigen, propaganda, hersenspoeling, massificatie met de middelen, radio, film, televisie.

Vergeleken met de Nederlanders, wat presteren wij voor speciaals? Vooreerst onze bijeenkomsten, die gewoonlijk *debatten* zijn, meestal met een reële, *actuele* inslag, of informatief *wetenschappelijk*. Verder beschikken wij over een halfmaandelijks tijdschrift „Het Vrije Woord" en over een onregelmatig verschijnende reeks „cahiers": Diogenes.

En wij hebben ook een zekere praktisch-humanistische activiteit te Brussel en te Antwerpen, evenwel „kwantitatief" niet te vergelijken met die van de Nederlanders, ook enigszins „anders". Wat wij echter als kostbaars in ere houden zijn heel speciale vormen van aanpak geboden door de leergangen in de Rijksscholen, met onze bloeiende Werkgemeenschap van Leraren Ethiek, de debatgroepen bij de leerlingen en de komende oudersverenigingen en wij hebben onze radio- en televisieuitzendingen. Wij bestrijken door deze actiemiddelen een zéér uitgebreid veld en onze tegenstanders zijn zich daar goed van bewust. Deze werking slorpt al onze beschikbare krachten op, erger, ze gaat vaak onze krachten te boven.

Wij vragen een belachelijk laag lidgeld: 50 F per jaar, zonder de publicaties natuurlijk die wij aan kostprijs leveren. De Belg is immers lid van zovele verenigingen!

Door de politieke toestand voelt de Belg vaak zijn vrijzinnig geweten gesust door een vereniging te steunen die buiten andere óók humanistische principes heeft! Dat remt ons. Onze leden recruteren wij het meest onder de hogere middelbare intellectuelen. Wij zijn ook te veel een leger van officieren. Dat is tegelijk een zwakheid en een kracht: het brengt een uiterste differentiatie in de meningen! Wij vragen niet beter dan een bredere belangstelling in de andere volkslagen.

Een ernstige belemmering brengt de tweetaligheid van ons land. In het Vlaamse land loopt het taalgebruik enigszins parallel met het politieke progressieve denken. Franssprekenden zijn in Vlaanderen vaak reactionnair, ik zeg voorzichtigheidshalve „vaak"! Zij hebben soms racistische vooroordelen tegenover de Vlaamssprekenden en tegenover de Nederlandse taal. Wij kozen bijgevolg niet een tweetalige Belgische actie, die in Vlaanderen geen weerklank en geen kracht kan vinden en beperkten ons tot een uitsluitend Nederlandstalige actie. Alhoewel wij sterke en zeer vriendschappelijke betrekkingen onderhouden met vele Franssprekende „humanisten", kunnen wij ze er niet toe bewegen een Verbond te maken. De redenen liggen in de nationale toestanden, die voor de Franssprekenden het humanisme nog méér over allerlei politieke en syndicale activiteiten verdelen. *Het humanisme bestaat* en is er zelfs machtiger dan bij ons, het komt er evenwel moeilijk toe zich te organiseren. Zo is het ook in Frankrijk. De Franssprekende humanist is individualist en beschouwt dit als een kernmerk van zijn waardigheid! Onze „rationalisten" langs Franssprekende zijde, kunnen b.v. vergaderingen beleggen, waarop aantallen malen méér aanwezigen in één stad komen dan zij leden in gans het land hebben. Die aanwezigen worden n.l. nooit „lid" van een groepering! Onze tegenstrevers weten echter wel dat al deze „potentiële" leden op een bepaald ogenblik kunnen gereed staan. Daarom is ook de waakzaamheid van een Humanistich Verbond in ons land van zulke grote betekenis. Het verenigt tenslotte zelfs zonder lidmaatschap *alle* vrijzinnige intellectuelen en het bereikt continu langs deze om de grote massa. Wij doen ons best te zijn: *het vrijzinnig geweten van ons land.*

Dat wij als een verbond bestaan, een verbond met een speciale en opvallende rol, danken wij vooral aan het Nederlandse Verbond. Zonder het Nederlands H.V. zou er wellicht bij ons niemand aan gedacht hebben een dergelijke organisatie op te richten. Dat de jonge broer in enkele van zijn trekken en in zekere vormen van zijn karakter van de oude verschilt was te verwachten. Wij vinden zulke toestand natuurlijk goed, en we hopen dat de Nederlanders deze mening delen! Door onze verschillen in details blijft ons gesprek levendig en interessant en zo behoeden wij elkaar voor eenzijdigheid en verstarring – wel het ergste gevaar voor humanisme. Samen kunnen wij het universeel humanisme opbouwen met onze ondervindingen op een zeer uiteenlopend terrein. Aldus hebben alle humanisten ter wereld er belang bij dat wij de diversiteit in onze opvattingen en activiteiten als een rijkdom uitbuiten en dat wij aldus onze familiebanden nog steviger aanhalen. Wij wensen het Humanistisch Verbond in Nederland, onze oudere broer, op zijn vijftiende verjaardag nog veel succes toe!

Ter vereenvoudiging van de administratie heeft de Stichting Steunfonds Praktisch Humanisme met ingang van 15 april 1961 de rekening bij de Hollandsche Bank-Unie N.V. te 's-Gravenhage opgeheven.

Contribuanten van het Steunfonds worden verzocht voortaan alleen gebruik te maken van de postgirorekening, nr. 6168, t.n.v. Stichting Steunfonds Praktisch Humanisme te Amersfoort.

Studie-weekend H.J.G.

De Humanistische Jongeren Gemeenschap houdt een studieweekend over de atoombewapening op 17 en 18 juni in het Van Nispenhuis, Stadhouderskade 55 te Amsterdam. Kosten *f* 1,25, terwijl reiskosten boven *f* 7,– vergoed worden. Men wordt bij Amsterdammers ingekwartierd.

Belangstellenden kunnen zich tot uiterlijk 10 juni aanmelden bij Marianne van Ackooy, Reitzstraat 37II te Amsterdam.

Hardop denken over kunst

Onder de titel „Hardop denken over Kunst" organiseerde de Gemeenschap „Laren-Blaricum" een drietal forumavonden waaraan prominente kunstenaars uit 't Gooi t.w. Prof. G. V. A. Röling, kunstschilder G. Peter, beeldhouwer J. A. Engelchor, architect G. v. d. Poll en J. Stroosma jong kunstenaar van de Academie, hun medewerking verleenden.

De belangstelling voor deze avonden, welke gehouden werden in de sfeervolle foyer van de Singer Memorial Foundation te Laren, was bijzonder groot. Verheugend was vooral de aanwezigheid van velen buiten het Verbond, voornamelijk uit kunstenaarskringen, voorts leden van de Volksuniversiteit en van 't NIVON.

Initiatiefnemer van deze cursus „Hardop denken over Kunst" was de vroegere voorzitter van de Gemeenschap „Laren-Blaricum" de heer Ir. E. Hijmans. Deze gaf op de eerste avond een uiteenzetting over het doel van deze avonden. Immers, de humanist, trachtend zich rekenschap te geven van zijn denken en handelen, ziet zich ook voor de vraag gesteld van wezen en betekenis van de kunst voor de mens. Hierop werd door de forumleden met grote ernst en inspanning gezocht naar het formuleren van hun inzichten, welke aan 't slot door Prof. Röling aldus werden samengevat: De kunst geeft toegang tot 't onkenbare, het transcendente. De kunstenaar heeft de gave, door zijn kunst, ons binnen te leiden in dit gebied. In de kunstenaar is een tragisch streven naar een verloren eenheid, naar iets dat groter is dan zijn individuele zijn. Een wezenlijk kunstwerk is boven het individuele uitgestegen en daardoor algemeen kenbaar. Kunst activeert een intenser en gevoeliger leven en verheft de mens boven zijn banaliteit.

Op de 2e avond kwam aan de orde: „Is er een verband tussen de kunstvorm en de samenlevings-achtergrond waartegen de kunstenaar werkt?"

Terwijl in het begin van de discussie de meningen pal tegenover elkaar stonden werd er tegen het eind van de avond een merkwaardige overeenstemming bereikt. Er kwam namelijk aan het licht een frappante correlatie tussen grote maatschappelijke omwentelingen in de diverse stadia van ons mensdom (gepaard gaande met een „Umwertung aller Werte", menselijke ontwrichting, onzekerheid en angst) en het gelijktijdig zich uitdrukken in non-figuratieve kunst bij de beeldende kunstenaar. Een zoeken en teruggrijpen naar beelden in hun diepste zelf, zoals terzelfder tijd de dichtkunst zich uitdrukt in mythisch denken.

De 3e en laatste avond had tot onderwerp van gesprek: „Is er ergens een verband te zien tussen de creativiteit van de kunstenaar en die van de gewone mens?"

Kunstschilder Peter en beeldhouwer Engelchor ontkenden elk verband. De inspiratie welke een kunstenaar opdoet is van geheel andere aard. Echte kunst komt uit een creatieve ziel die de gewone werker mist. Echte kunst valt niet te leren. Prof. Röling zag de benadering van dit onderwerp op een breder vlak. Wanneer er zuiver, moeiteloos, perfect gewerkt wordt, ook al is dit op allereenvoudigst niveau, dan heeft dit het effect van een bevrijding van onszelf, van een zuivering van de menselijke geest van zijn aardse beslommeringen, een toestand geschikt voor creativiteit. Creativiteit die bij de gewone werker een functioneel doel nastreeft maar bij de echte kunstenaar iets schept dat zo groot is, dat het uitstijgt boven en buiten zichzelf, reikt tot in het transcendente.

In zuivere betekenis een diep religieuse, kosmische beleving wordt zowel voor de kunstenaar die schept alsook voor degene die dit kunstwerk ondergaat. Architect van de Pol heeft uit de probleemstelling de conclusie getrokken dat de plaats van de architect zweeft tussen enerzijds het functioneel aan een doel gebonden zijn, anderzijds dàt scheppend element erin te brengen hetgeen een bouwwerk tot iets „bijzonders" maakt. Zijn ervaring is dat een bouwwerk hetgeen opvalt door een verrassende conceptie, ook al is dit werk ontstaan uit de samenwerking van meerdere architecten, toch het stempel draagt van de scheppende visie van één kunstenaar

Tot slot wilde de jonge kunstenaar de heer Stroosma vooral nog eens de nadruk gelegd zien op de creative krachten in elk mens. De niet-kunstenaar mist alleen het *kunnen* zich beeldend uit te drukken. Daarna bracht de voorzitter van de Gemeenschap, de heer E. Gerson Lohman zijn welgemeende dank aan de forumleden voor hun „hardop denken" de aanwezigen voor hun belangstelling en de heer P. Leffelaar, directeur van de Singer Memorial Foundation, voor diens prettige gastvrijheid.

De heer Leffelaar repliceerde dat hij met grote belangstelling deze avonden gevolgd had en nodigde als verrassing de aanwezigen uit tot het bezichtigen van de tentoonstelling „Japanse Volkskunst". *T. Pr.*

Heeft u uw contributie-bijdrage al aangepast?
In het vorige nummer stond de regeling afgedrukt en de penningmeester van uw gemeenschap geeft u graag een toelichting.

Stichting Steunfonds Praktisch Humanisme

Tijdens het congres van het Verbond in Zwolle deelde het Steunfonds mede, dat het saldo op dat moment ruim *f* 36.000,– bedroeg. Wanneer u dit nummer van In en Om in handen krijgt zal het tot ongeveer *f* 40.000,– zijn opgelopen.

De voortgaande groei betekent dat we in het eerste halfjaar 1961 vrijwel tweemaal zoveel hebben ontvangen als in dezelfde periode van 1960. Bovendien mogen we als vaststaand aannemen, dat het saldo per 1 juli a.s. toereikend zal zijn om tenminste tweederde van de voor 1961 geraamde kosten van het praktische werk van het Verbond te dekken. Dat zijn verheugende mededelingen, die wij u niet willen onthouden.

Intussen moeten wij in de tweede helft van 1961 nog voor *f* 20.000,– zorgen. Dat zal mogelijk zijn wanneer de contribuanten van 1960 en de daaraan voorafgaande jaren ons ook nu helpen en wanneer zij, die tot nu toe verstek moesten laten gaan, alsnog een bijdrage overmaken op *giro 6168, t.n.v. Stichting Steunfonds Praktisch Humanisme te Amersfoort.*

Geestelijke raadslieden

Plaatselijke geestelijke raadslieden zijn thans werkzaam in de gemeenschappen: Alkmaar, Almelo, Amersfoort, Amsterdam, Apeldoorn, Appelscha, Arnhem, Beverwijk, Brunssum, Drachten, Enschede, Goes, Gouda, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Heerenveen, Den Helder, Hengelo, Hilversum, Leeuwarden, Leiden, Lochem, Maastricht, Nieuwe-Niedorp, Oost-Zeeuws Vlaanderen (Terneuzen), Rotterdam, Velsen, Vlaardingen, Voorburg/Rijswijk, Wageningen, Winschoten, Zeist.

Het adres van hen is bij de gemeenschapsbesturen of bij het Centraal Bureau verkrijgbaar.

Zomerplannen 1961 van de Buitenwerkcommissie van het Humanistisch Verbond:

a. Zeilkamp-Langweer

Dit wordt evenals het vorig jaar gehouden onder leiding van de heer en mevrouw L. Kamminga, Groningerstraatweg 132, tel. 05100–26741, Leeuwarden. Periode 5 t/m 19 augustus 1961. Prijs *f* 65,– per week. Alles inbegrepen. Spoedige aanmelding dringend gewenst.

b. Kinderkamp-Elspeet

Onder leiding van de heer en mevrouw Weggelaar, Erasmusgracht 23, tel. 020–83919, Amsterdam wordt voor kinderen van 10 t/m 12 jaar in de „Korenbloem" te Elspeet van 29 juli t/m 5 augustus een kamp gehouden. Spoedige aanmelding is gewenst. Prijs *f* 39,50 inclusief *f* 2,– zakgeld.

c. Tentenkamp, 13-15-jarigen

Dit kamp is volgeboekt.

„De Ark" – Nunspeet

Belvédèrelaan 14 - Tel. 03412–2404.
Weet u dat de Ark geheel gerestaureerd is. Wij raden u aan dit te gaan zien. Maar bespreek zeer vlug. Enkele weken zijn n.l. nu al geheel volgeboekt.

Bejaardenkampen

In de weken van 16 september t/m 23 september en van 23 t/m 30 september staat de Ark open voor onze bejaarden.

Leiding van 16 september t/m 23 september de heer J. Blok, Amsterdam. Prijs *f* 38,50 per week.

Van 1 mei t/m 30 september staat de Ark open voor onze pensiongasten.

Voor individuele gasten nog plaatsen beschikbaar in de periode van **1 juni tot 15 juli en ná 19 augustus.**

Prijs *f* 45,50 tot 8 juli; *f* 52,50 van 8 juli–26 augustus; *f* 45,50 van 26 augustus–30 september incl. consumptie-kaart met 21 consumpties per week.

Leden Hum. Verbond 10 % korting (niet voor gezinsleden).

Kinderen 6 t/m 10 jaar – resp. *f* 34,–, *f* 39,50 en *f* 34,–; 0 t/m 5 jaar – resp. *f* 23,–, *f* 26,50 en *f* 23,– incl. consumptie-kaart voor kinderen.

Voor **groepen** alleen nog van 24 juni tot 15 juli en ná 26 augustus.
Spoedige reservering is noodzakelijk.

Nieuws uit de gemeenschappen

In het blad van de **federatie Den Haag** wordt met enige trots vermeld, dat het aantal huiskamerbijeenkomsten in 1960 42 heeft bedragen tegenover 17 in 1959. Dit is vooral een gevolg van de splitsing in vier deelgemeenschappen en wijst er bovendien op, dat men hoe langer hoe meer de waarde van deze samenkomsten gaat beseffen.

De damesgroepen van **Drachten** en **Leeuwarden** gaan bij elkaar op bezoek. Het is verheugend dat in steeds meer gemeenschappen initiatieven in deze richting worden ontplooid.

Om belangstellenden te trekken voor een lezing van Prof. van der Wal verzond onze kleine gemeenschap **Gorkum** 200 uitnodigingen per post en werden er nog eens vijfhonderd verspreid. Het resultaat was, dat er 20 niet-leden op bezoek kwamen, waarvan er 1 lid werd.

Utrecht, dat ook dit keer tevergeefs getracht heeft aan de algemene herdenking op 4 mei te kunnen deelnemen, heeft van het gemeentebestuur een subsidie gekregen om voor de buitenkerkelijken een bijeenkomst te houden. Op grote schaal zijn uitnodigingen verspreid met als gevolg dat de grote zaal van het Erasmushuis vol was. Prof. Schaper hield de herdenkingsrede.

Nieuwer-Amstel krijgt alle adressen van de nieuwe bewoners, die niet tot een kerk behoren. Na enige tijd stuurt men hen een keurige welkomstbrief en het programma van de bijeenkomsten. Resultaat: vanaf 1 januari 19 nieuwe leden en vele verzoeken om nadere inlichtingen.

De onlangs opgerichte werkgroep in **Castricum** is goed gestart met een openbare bijeenkomst, waarvoor veel belangstelling bestond. Men hoopt met steun van het gewest en de moeder-gemeenschap Alkmaar tot een snelle uitbreiding te komen.

De voorzitter van **Krimpen a.d. IJssel** zat naast de pastoor en enkele dominee's in een forum, dat door „De Jonge Kerk" in Lekkerkerk voor 150 jonge mensen werd gehouden. Ook daar wordt het humanisme dus ernstig genomen.

Beverwijk leverde een vertegenwoordiger in de migratiecommissie van de Moderne Jeugdraad. Deze commissie heeft o.m. tot taak, jongeren die uit andere delen van het land op de bedrijfsscholen van de grote industrie in het IJmond-gebied komen werken, steun te verlenen en goede pleeggezinnen voor hen te vinden.

Na de ledenvergadering van **Deventer** is een forumgesprek gehouden, waarbij onderwijszaken en de reclame in de televisie ter sprake kwamen. De belangstelling hiervoor heeft het bestuur het gevoel gegeven, dat er meer discussie- en praatavonden moeten komen.

Rotterdam heeft met enig succes ledenwinning bedreven in één van de nieuwe woonwijken. Ook daar zal men naar deelgemeenschappen toe moeten, wil men de enorme uitbreiding de baas blijven.

En in de streek van de Deltawerken werd in **Hellevoetsluis** met enkele leden en belangstellenden een eerste gesprek gevoerd om de mogelijkheid van een werkgroep te bekijken. Het zit er wel in.

Testamentaire Beschikking

Degenen die het Humanistisch Verbond willen gedenken bij testamentaire beschikking, verzoeken wij daartoe de volgende vorm te kiezen:

'Ik vermaak aan het Humanistisch Verbond te Utrecht de som van .... uit te keren binnen ..... maanden na mijn overlijden, vrij van alle kosten en rechten'.

Zomerschool Socrates

De jaarlijkse Zomerschool van de Humanistische Stichting Socrates wordt dit jaar gehouden op 21, 22 en 23 juli te Amersfoort in de Internationale School voor Wijsbegeerte. Vaste bezoekers zullen bemerken, dat dit jaar de school een ander karakter zal hebben dan vorige jaren, zij wordt iets korter, van vrijdagmorgen 11 uur tot zondag vijf uur, terwijl er niet, zoals gebruikelijk verschillende inleidingen door enkele sprekers gehouden zullen worden.

Deze keer heeft de Zomerschool meer het karakter van een cursus onder leiding van prof. dr. L. G. van der Wal, met als thema: Zedelijke problemen. Prof. Van der Wal stelt zich voor om verschillende situaties uit de praktijk die vragen om een zedelijke beslissing, ter sprake te brengen en dan in samenwerking met de cursisten na te gaan, of en hoe de hierin verscholen problemen tot een oplossing kunnen worden gebracht.

Belangstellenden kunnen bij het secretariaat der Stichting, Oudegracht 152 te Utrecht, tel. 030–10163 verdere inlichtingen krijgen.

In Ommen scheen de zon

Het gewest Overijssel heeft weer eens bewezen, dat het van het organiseren van een landdag behoorlijk kaas heeft gegeten. Ruim 500 bezoekers op hun gemak zetten, voorzien van koffie, thee enz. een aantal aantrekkelijke wandelingen uitstippelen, een aardig programma voorbereiden en vlot laten verlopen, en dan ook nog een aantal tegenslagen opvangen, dat alles vereist wel enige vindingrijkheid en bovendien een goed humeur.

Maar ze hebben het voor elkaar gekregen en iedereen was na afloop best tevreden en verrukt over de mooie omgeving, waarmee velen voor het eerst kennis maakten. Hoogtepunt was de middagbijeenkomst in het openluchttheater, waar de zon volop scheen. Een aardig programma met muziek, zang en dans, waarvoor men de medewerking had gekregen van de, in Twente welbekende cabaretgroep Tremolo en de Oekrainische dansgroep Rosalka, die beiden ook in Emmeloord present waren.

Roethof hield een uitstekende rede, waarin hij met een aantal voorbeelden toelichtte, dat we in een snel veranderende wereld leven. Een wereld ook, waarin afstanden geen rol meer spelen, die door de onderlinge afhankelijkheid ook kleiner is geworden, waarin gebeurtenissen, die zich op duizenden kilometers afstand afspelen op ons leven van grote beslissing kunnen zijn.

We leven echter ook in een onzekerder wereld, ondanks de in het Westen toenemende sociale zekerheid. Ons levenstempo is verhoogd, maar we hebben ook meer tijd gekregen om over de dingen na te denken en vooral om er ons ongerust over te maken. Ook in de achtergebleven gebieden, op hoe lage trap daar de bevolking soms ook nog staat, heeft de begeerte de mensen aangeraakt. Er is een ongekende honger naar nieuws, kranten worden stukgelezen, er is radio en televisie, men komt er door in aanraking met het Westen, er is ook daar kentering en verwarring. Met alle waardering voor traditite en de waarde hiervan, dienen we wel te beseffen dat in deze tijd we voor vraagstukken staan, die niet op de traditionele wijze kunnen worden bekeken en opgelost.

We zijn zo gewend in schema's te denken en ons te verbazen over elke afwijking en deze te verwerpen. Als we over gereformeerden praten, hangen we een beeld op, dat al lang niet meer op de werkelijkheid past. Dat doen we ook ten opzichte van het katholicisme, van bepaalde godsdiensten, van volken en landen.

Als we denken aan onderontwikkelde gebieden zijn we geneigd alles daar af te wijzen – we heten dan reactionair – of alles door een roze bril te bekijken en de nadruk te leggen op de betekenis van de vrijheidsstrijd – we heten dan progressief – Maar in beide gevallen is het beeld te eenzijding en een gewrongen voorstelling. We denken teveel in vaste patronen.

Zijn we wel voldoende kritisch tegenover onszelf? Wanneer er openheid is bij anderen moeten we daar openheid tegenover stellen. Als ons uit een bepaalde kring positieve geluiden bereiken, moeten we niet beginnen met te veronderstellen dat daar toch alleen maar voor eigen parochie wordt gepreekt. We mogen het contact met andersdenkenden nooit schuwen, spreker zelf bewaart aan een instantie als het gesprekscentrum de beste herinneringen.

We willen niet voor de mens denken, maar hem zelf aan het denken zetten. Het fanatisme dient bestreden te worden en het gewone menselijke denken bevordert. Daar komt geen hoge wijsheid aan te pas.

Na Roethof's toespraak, die met grote aandacht werd aangehoord, en waarbij de kinderen elders bezig werden gehouden, heeft de bovengenoemde dansgroep een aantal dansen uit de Oekraine opgevoerd. Voor amateurs was het heel bevredigend, waarbij vooral de fraaie kleding werd bewonderd.

Voorzitter Eising, die op zijn bekende vlotte wijze de stemming erin wist te houden kreeg een daverend „ja" te horen, toen hij bij het afscheid vroeg, of we dit nog eens over zullen doen. Men was kennelijk best tevreden met dit genoegelijke samenzijn en er is dan ook afgesproken, dat de Noordelijke en Oostelijke gewesten volgend jaar weer een dergelijke dag zullen houden. Hetgeen dan de anderen min of meer de verplichting oplegt ook eens hun krachten erop te proberen, want we zien niet goed in, dat dit een privilege voor een deel van het land zou moeten zijn.

Als u in de buurt van „De Ark" in Nunspeet komt, moet u er beslist eens gaan kijken, vooral als uw vakantieplannen nog niet vaststaan.